

**Krystyna Jużwicka
Joanna Pezacka**

**Program nauczania języka angielskiego
dla klas 1 – 3 gimnazjum**

III etap edukacyjny

Kurs kontynuacyjny

Autorki programu:

Krystyna Jużwicka:

Jest absolwentką Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. Od 1977 roku pracuje jako nauczycielka języka angielskiego w I Liceum Ogólnokształcącym im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli, od września 2004 roku pełni również funkcję wicedyrektora liceum. Posiada stopień nauczyciela dyplomowanego. W 1987 roku ukończyła studia podyplomowe w zakresie filologii angielskiej organizowane przez IKN w Warszawie. W latach 1997 – 1999 doradca metodyczny ds. języka angielskiego w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Sieradzu; od września 1999 pracuje jako konsultant metodyczny ds. języka angielskiego w Wojewódzkim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Sieradzu. W latach 1996 – 2006 pełniła funkcję przewodniczącej Wojewódzkiej Komisji Konkursowej Konkursu Języka Angielskiego dla uczniów szkół podstawowych, a od r. 2003 – gimnazjalnych - województwa sieradzkiego, a od 2000 r. województwa łódzkiego. Jest egzaminatorem OKE egzaminu maturalnego z języka angielskiego, jak również ekspertem MEN do spraw awansu zawodowego nauczycieli.

Joanna Pezacka:

Jest absolwentką Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego, kierunku filologii angielskiej. Od 2004 pracuje jako nauczycielka w szkołach średnich, obecnie w XX Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego w Łodzi. Pracuje także jako lektorka w Prywatnym Ośrodku Nauczania Języka Angielskiego „Black Horse” w Wieluniu. Współautorka programów nauczania języka angielskiego do szkoły podstawowej dla klas I-III i IV-VI opublikowanych przez wydawnictwo MM Publications.

SPIS TREŚCI

I. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU NAUCZANIA.....	3
A. OGÓLNY OPIS PROGRAMU	
B. WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU	
C. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	
II. CELE NAUCZANIA.....	5
A. CELE OGÓLNE	
B. CELE PONADPRZEDMIOTOWE	
C. CELE SZCZEGÓŁOWE	
III. TREŚCI NAUCZANIA.....	8
A. TEMATYKA I LEKSYKA	
B. FUNKCJE I SYTUACJE JĘZYKOWE	
C. GRAMATYKA	
D. SPRAWNOŚCI JĘZYKOWE	
IV. REALIZACJA PROGRAMU NAUCZANIA.....	12
A. METODY PRACY	
B. TECHNIKI NAUCZANIA	
C. MATERIAŁY NAUCZANIA	
D. MOŻLIWOŚCI MODYFIKACJI PROGRAMOWYCH	
E. ŚCIEŻKI EDUKACYJNE A NAUCZANIE JĘZYKA	
V. OCENIANIE.....	22
A. UWAGI OGÓLNE	
B. PROPONOWANE KRYTERIA OCENIANIA POSZCZEGÓLNYCH SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH	
C. OCENA GLOBALNA	
D. SAMOOCENA UCZNI	
VI. MATERIAŁY UZUPEŁNIAJĄCE.....	30
A. PRZYKŁADOWE SCENARIUSZE LEKCJI	
VII. BIBLIOGRAFIA.....	35

I. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU NAUCZANIA

A. OPIS OGÓLNY PROGRAMU

Program opracowano w oparciu o *Podstawę programową kształcenia ogólnego dla gimnazjum* (Dziennik Ustaw nr 210 poz. 2041 z dnia 06 listopada 2003r. ze zmianami z dnia 13.01.2005), jest on przeznaczony do realizacji na III etapie edukacyjnym dla uczniów gimnazjum, którzy kontynuują naukę języka angielskiego, rozpoczną w szkole podstawowej.

Program skierowany jest **do nauczycieli**, którym ma pomóc w planowaniu pracy, wyborze materiałów i technik nauczania, w prowadzeniu zajęć i ocenianiu uczniów; a także **do dyrektorów szkół**, którzy powinni pomóc nauczycielom i uczniom w zapewnieniu właściwych warunków realizacji programu. Niniejszy program został również przygotowany z myślą o uczniach i ich rodzicach, dla których może być ważnym źródłem informacji. Program zapoznaje **uczniów i ich rodziców** z treściami nauczania, rekomenduje materiały nauczania, pozwala zrozumieć system oceniania i pomaga w procesie samokształcenia uczniów.

B. WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU

1. **Kompetentna kadra nauczycielska**, czyli nauczyciele posiadający kwalifikacje określone przez władze oświatowe do nauczania języka angielskiego na III etapie edukacyjnym.
2. **Uczniowie, którzy ukończyli II etap edukacyjny i kontynuują naukę języka angielskiego** w gimnazjum. Zakładamy, że uczniowie ci rozpoczęli naukę języka angielskiego w szkole podstawowej, najpóźniej w klasie IV i mają za sobą co najmniej jeden pełen etap edukacyjny nauczania tego języka. Ze względu na to, że jest to program kursu kontynuacyjnego, istotne jest także **dokonanie wstępnej diagnozy** poziomu językowego uczniów. Pozwoli ona, w połączeniu z planowanym wymiarem godzin lekcyjnych, na wybór właściwego podręcznika i jego poziomu oraz na wychwycenie mocnych i słabszych stron uczniów, na które należy zwrócić uwagę w dalszym procesie kształcenia. Diagnoza umożliwi także wstępną orientację, co do zróżnicowania poziomu językowego wśród uczniów tej samej klasy / grupy i ewentualne zorganizowanie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych. Dla uczniów reprezentującym niższy niż średnia klasowa poziom językowy będą to zajęcia wyrównawcze, a uczniowie szczególnie uzdolnieni i wykazujących się wysokimi kompetencjami językowymi mogą rozwijać swoje umiejętności i zainteresowania w kole języka angielskiego.
3. **Wymiar godzin lekcyjnych gwarantujący realizację treści nauczania**, a tym samym osiągnięcie założonych celów, czyli minimum 3 godziny tygodniowo w każdej klasie gimnazjalnej, co stanowi ok. 300 godzin w całym cyklu nauczania.

4. **Nowoczesne i ciekawe materiały nauczania** zarówno podstawowe (podręczniki rekomendowane przez MEN, zeszyty ćwiczeń, kasety audio), jak i pomocnicze dostosowane do wieku, poziomu językowego i zainteresowań młodzieży. Materiały nauczania i ich wykorzystanie omawiamy szerzej w podrozdziale IV C.
5. **Odpowiednio wyposażona pracownia językowa**, a więc tablica, magnetofon kasetowy lub odtwarzacz CD, pomoce wizualne (mapy, plakaty). W pracowni powinniśmy także wygospodarować miejsce na eksponowanie prac uczniów m.in. prac projektowych. Ważnym elementem może być także biblioteczka przedmiotowa, z której korzystałoby uczniowie i nauczyciele. Tu powinny znajdować się przede wszystkim słowniki dwujęzyczne w ilości umożliwiającej korzystanie z nich w czasie lekcji. Biblioteczkę możemy także wyposażać w inne materiały nauczania, wymienione w podrozdziale IV C, a uczniowie powinni mieć możliwość korzystania z jej zasobów w trakcie zajęć i po lekcjach.

C. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

W trakcie konstruowania programu położono główny nacisk na **podmiotowość ucznia w procesie nauczania**. Na III etapie edukacyjnym uczniowie kontynuujący naukę języka angielskiego często reprezentują zróżnicowany poziom uzdolnień i umiejętności językowych, stąd wynika konieczność dokładnego poznania ich wyjściowych kompetencji i potencjalnych możliwości językowych oraz potrzeba dostosowania toku nauczania do poziomu językowego uczniów i założonych celów dydaktyczno-wychowawczych. Aby sprostać tym niełatwym zadaniom, zwracamy uwagę nauczycieli na potrzebę dokonania diagnozy wstępnej oraz orientację na bieżąco, dotyczącą znajomości dobrych i słabszych stron swoich uczniów. W podrozdziale IVD prezentujemy także możliwości modyfikacji programu ze względu na zróżnicowanie językowe i intelektualne uczniów, w tym szeroko rozumianą indywidualizację procesu nauczania.

Przedstawiony przez nas zakres treści nauczania pozwala na selektywny ich dobór w zależności od potrzeb, możliwości, umiejętności i zainteresowań uczniów, co tym samym prowadzi do **autonomizacji procesu nauczania**. Poza tym dostęp do różnorodnych materiałów nauczania, pomocy dydaktycznych oraz wielorakich źródeł informacji umożliwia uczniom stopniowe nabywanie umiejętności organizowania swojego własnego procesu uczenia się języka obcego. W podrozdziale IVC omawiamy szerzej materiały nauczania wydawnictwa MM Publications, ale niniejszy program może być realizowany w oparciu o podręczniki i materiały innych wydawnictw. Sugerujemy korzystanie z różnorodnych pomocy dydaktycznych, aby w ten sposób uatrakcyjnić zajęcia lekcyjne, uciec od rutyny i schematów obecnych w jednym podręczniku. Istotnym aspektem nauczania jest także wykorzystywanie materiałów multimedialnych, szczególnie atrakcyjnych dla uczniów w tym wieku. Poza posiadaniem pracowni językowej z odtwarzaczami audio i video, dodatkowym atutem jest możliwość prowadzenia lekcji w pracowni komputerowej przy wykorzystaniu multimediiów.

Proponowane w programie podejście komunikacyjne i zastosowanie różnych technik nauczania (patrz podrozdział IVA i IVB) daje uczniom i nauczycielom możliwość stosowania różnorodnych strategii uczenia się i **współtworzenia procesu dydaktycznego**. Nauczyciel jest postrzegany jako organizator tego procesu, jako osoba kierująca i pomagająca uczniom w rozwijaniu umiejętności językowych, w zdobywaniu wiedzy. Jego zadaniem jest także wskazywanie zaistniałych i potencjalnych problemów oraz doradzanie ich rozwiązywania. Ponadto nauczyciel motywuje uczniów do pracy m.in. poprzez ocenianie wspierające, mające na celu obserwację uczniów i stymulowanie ich rozwoju (patrz podrozdział VA).

Stosowanie różnych form pracy, w tym w parach, w grupach, a przede wszystkim pracy nad projektem przyczynia się do poszerzania obszaru **autonomii ucznia**. Uczniowie rozwijają w ten sposób umiejętności w zakresie nabywania kompetencji kluczowych takich jak poszukiwanie, gromadzenie, uporządkowywanie materiałów i współdziałanie w zespole. Jednocześnie stają się odpowiedzialni za własny proces kształcenia, jak i za efekt końcowy, którym jest przedstawienie wyników swojej grupowej pracy lub prezentacja projektu na forum klasy / grupy.

Nauczanie języka angielskiego postrzegane jest nie tylko w kategoriach przyswajania przez uczniów określonej wiedzy i umiejętności, lecz także jako czynnik wspomagający rozwój intelektualny młodych ludzi oraz kształtujący postawy otwartości i tolerancji. Naszym celem jest również wyrobienie w uczniach samodzielności i umiejętności życia we współczesnym świecie, przygotowanie ich do wykonywania przyszłych zadań, zarówno w życiu codziennym, jak i w dalszej nauce (patrz podrozdział IIB).

Aby lepiej przygotować uczniów do wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności w przyszłości, kładziemy szczególny nacisk na **rolę samooceny** jako jednego z ważnych czynników procesu dydaktycznego. Funkcje samooceny i sposoby jej dokonywania omawiamy szerzej w podrozdziale V C, zwracając szczególną uwagę na możliwość korzystania z portfolio językowego.

II. CELE NAUCZANIA

A. CELE OGÓLNE

Każdy program nauczania rekomendowany nauczycielom do realizacji w gimnazjum musi być zgodny ze standardami edukacyjnymi zawartymi w **Podstawie programowej** dla III etapu edukacyjnego. Według dokumentu MEN ogólne cele edukacyjne, realizowane w trakcie procesu nauczania języka obcego, to:

- osiągnięcie przez uczniów poziomu opanowania języka zapewniającego w miarę sprawną komunikację językową
- poznanie kultury i spraw życia codziennego kraju nauczanego języka.

By cele te mogły być zrealizowane, konieczne jest zarówno wyposażenie uczniów w umiejętności i kompetencje językowe służące sprawnej komunikacji, jak i kształtowanie postaw otwartości i tolerancji, niezbędnych w relacjach z przedstawicielami innych krajów i kultur, a także rozbudzanie w uczniach ciekawości poznawczej ukierunkowanej na realia kulturowe i społeczne krajów nauczanego języka obcego. Wiąże się to ze ścisłą korelacją procesu dydaktycznego z procesem wychowawczym na lekcjach języka angielskiego, a tym samym z realizacją ponadprzedmiotowych celów nauczania języka obcego w szkole gimnazjalnej.

B. CELE PONADPRZEDMIOTOWE

Nauka języka obcego stwarza wiele możliwości rozwoju intelektualnego ucznia i doskonale sprzyja doskonaleniu wszystkich umiejętności (kompetencji) kluczowych, takich jak na przykład:

- skuteczne porozumiewanie się w różnych sytuacjach
- efektywne współdziałanie w zespole i praca w grupie
- poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystanie różnych źródeł informacji, efektywne posługiwanie się technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi
- rozwiązywanie problemów w twórczy sposób
- odnoszenie do praktyki zdobytej wiedzy
- rozwijanie sprawności umysłowych oraz osobistych zainteresowań
- planowanie, organizowanie i ocenianie własnego procesu uczenia się
- przyswajanie sobie metod i technik negocjacyjnych

Tak więc nauka języka obcego ma ogromne walory wychowawcze i poznawcze - uczniowie mają możliwość znalezienia się w innym kręgu kulturowym. Na lekcjach języka angielskiego nauczyciel ma sposobność:

- przygotowania uczniów do wykorzystywania w przyszłości języka angielskiego w zdobywaniu wiedzy oraz w sytuacjach życia codziennego
- wprowadzania i stopniowego poszerzania komponentu kulturowo-cywilizacyjnego (z ukierunkowaniem na styl życia i zachowania w krajach nauczanego języka)
- kształtowania postaw tolerancji i otwartości
- budowania poczucia wspólnoty z obywatelami i tradycjami kulturowymi krajów Unii Europejskiej, a także innych krajów anglojęzycznych

C. CELE SZCZEGÓŁOWE (PRZEDMIOTOWE)

Nabywanie i doskonalenie przez uczniów umiejętności językowych wiąże się z rozwijaniem i integrowaniem podstawowych sprawności (tzw. *Four Language Skills*) - sprawności produktywnych i receptywnych.

Ucząc języka obcego wspomagamy uczniów w doskonaleniu takich sprawności produktywnych jak:

- mówienie (komunikacja) – produkcja i interakcja
 - pisanie (tworzenie przekazu pisemnego)
- oraz sprawności receptywnych, takich jak :
- czytanie (rozumienie tekstu pisanego)
 - słuchanie (rozumienie ze słuchu).

Tworząc kompetencję językową uczniów nauczyciel pomaga również w doskonaleniu podsystemów językowych (*Sub-skills*):

- w opanowaniu struktur gramatycznych języka
- w opanowaniu i poszerzaniu leksyki.

Tak więc szczegółowe cele nauczania języka angielskiego wiązać się powinny z kształceniem wymienionych sprawności językowych, a także ze skutecznym integrowaniem tych sprawności.

1. Doskonalenie sprawności mówienia:

- kształtowanie umiejętności formułowania krótkich, w miarę płynnych i spójnych wypowiedzi na określone tematy (*produkcja*).
- kształtowanie umiejętności właściwego reagowania w procesie komunikacji, tzn. inicjowania, prowadzenia, podtrzymywania, kończenia rozmowy, zdobywania i przekazywania informacji (*interakcja*).
- kształtowanie umiejętności skutecznego przekazywania opinii, sugestii, prośb, a także obrony swoich sądów (*interakcja*).
- wspomaganie uczniów w poznawaniu i opanowywaniu angielskiego systemu fonologicznego i konturów intonacyjnych języka, aby w przyszłości byli w stanie sprawnie komunikować się w języku angielskim na jak najwyższym poziomie poprawności językowej (*interakcja, produkcja*).

2. Doskonalenie sprawności pisania:

- kształtowanie umiejętności formułowania i przekazywania prostej informacji pisemnej w oparciu o podany schemat lub plan wypowiedzi.
- kształtowanie umiejętności sporządzania notatki, streszczenia, instrukcji.
- kształtowanie umiejętności napisania krótkiego listu lub opowiadania.
- kształtowanie umiejętności tworzenia zróżnicowanych pod względem stylu i treści przekazów pisemnych, związanych z różnymi dziedzinami życia.
- wspomaganie uczniów w wypracowaniu odpowiednich technik kompensacyjnych (stosowanie synonimu, parafrazy, omówienia).
- kształtowanie umiejętności prawidłowego stosowania zasad ortografii i podstaw interpunkcji języka angielskiego.

3. Doskonalenie sprawności czytania (rozumienia tekstu pisanego)

- kształtowanie umiejętności jak najpełniejszego zrozumienia ogólnego sensu i najważniejszych treści zawartych w tekście (także w tekście częściowo niezrozumiałym)
- kształtowanie umiejętności wyszukiwania wskazanej informacji lub szczegółu (również w tekście częściowo niezrozumiałym)
- kształtowanie umiejętności domyślania się znaczeń nieznanymi wyrazów lub zwrotów na podstawie kontekstu (*prediction*)
- kształtowanie umiejętności przetwarzania i wykorzystania informacji zawartych w prostym przekazie tekstowym.

4. Doskonalenie sprawności rozumienia ze słuchu

- kształtowanie umiejętności rozumienia języka prostych instrukcji i poleceń (*classroom language, social language*).
- kształtowanie umiejętności rozumienia ogólnego sensu prostych sytuacji komunikacyjnych (w tym także intencji i nastawienia rozmówcy).
- kształtowanie umiejętności zrozumienia ogólnego sensu dłuższych przekazów językowych - na przykład nagrań, obrazu filmowego - w sytuacji częściowego niezrozumienia fragmentów wypowiedzi.
- kształtowanie umiejętności zrozumienia ogólnego sensu wypowiedzi w różnych warunkach odbioru.

5. Doskonalenie umiejętności uczniów w zakresie podsystemów językowych (*Sub-skills*) – struktur gramatycznych języka oraz leksyki:

- stopniowe wyposażanie uczniów w znajomość struktur gramatycznych języka z równoczesnym doskonaleniem samokontroli poprawności gramatycznej.
- kształtowanie umiejętności stosowania różnych technik rozwiązywania testów językowych.
- stopniowe poszerzanie zasobności leksykalnej uczniów.
- kształtowanie umiejętności rozróżniania kontekstów leksykalnych.
- kształtowanie umiejętności korzystania z różnych słowników i materiałów językowych.

III. TREŚCI NAUCZANIA

W zakres treści nauczania wchodzi następujące elementy: tematyka i leksyka, funkcje i sytuacje językowe, gramatyka oraz rozwijanie sprawności językowych. W podrozdziałach A, B, C, D prezentujemy je w układzie linearnym.

W praktyce szkolnej treści nauczania są realizowane w układzie spiralnym i najczęściej są ze sobą powiązane, a więc konkretna tematyka wiąże się z pewnymi funkcjami językowymi i materiałem gramatycznym. Oznacza to, że użytkownicy programu nauczania, w tym głównie nauczyciele mogą sami decydować, jak połączyć ze sobą wybrane treści nauczania. W dużej mierze będzie to zależne od wybranego podręcznika i dodatkowych stosowanych materiałów dydaktycznych. Jednocześnie należy pamiętać o tym, że zbyt kurczowe trzymanie się podręcznika nie jest wskazane. Pewna doza elastyczności i modyfikowanie materiału podręcznikowego może pozytywnie wpłynąć na motywację uczniów do nauki i pozwolić na eliminowanie monotonii w procesie nauczania. Poza tym, mając na względzie autonomię uczniów powinniśmy dać im możliwość wyboru niektórych zagadnień, problemów oraz rozwijanie swoich zainteresowań.

A. TEMATYKA I LEKSYKA

1. Określenia czasu (dni tygodnia, pory dnia i roku, miesiące, daty, określenia czasu na zegarze, określenia czasu związane z teraźniejszością, przeszłością i przyszłością).
2. Życie codzienne (czynności rutynowe, spędzanie czasu wolnego, przedmioty codziennego użytku).
3. Rodzina i przyjaciele (członkowie rodziny, zawody, wygląd zewnętrzny, ubrania i inne dodatki, charakter człowieka i podstawowe uczucia).
4. Życie towarzyskie (wybrane święta, uroczystości, zwyczaje).
5. Miejsce zamieszkania (dom/mieszkanie, pomieszczenia, umeblowanie, krajobraz, budynki, instytucje w mieście, określanie kierunków i położenia obiektów, mapy).
6. Szkoła i inne zainteresowania (przedmioty i pomieszczenia szkolne, umiejętności, hobby, zainteresowania szkolne i pozaszkolne).
7. Rozrywka i kultura (różne wybrane formy rozrywki i kultury np. muzyka, film, taniec, telewizja; miejsca związane z rozrywką i kulturą np. kino, teatr, środki masowego przekazu).
8. Sport (dyscypliny i wydarzenia sportowe, sprzęt sportowy).
9. Podróżowanie (środki transportu, wakacje, wycieczki, atrakcje turystyczne, rodzaje zakwaterowania).
10. Odżywianie (jedzenie, napoje, posiłki, miejsca spożywania posiłków np. restauracja, zdrowe żywienie, gotowanie, przepisy kulinarne).
11. Zdrowie (części ciała, sprawność fizyczna, wybrane słownictwo i problemy dotyczące chorób i wypadków, zasady pierwszej pomocy).
12. Sklepy, zakupy, wybrane usługi np. poczta, bank, biuro podróży.
13. Środowisko naturalne (pogoda, świat przyrody: rośliny, zwierzęta, zagrożone gatunki, zagrożenia ekologiczne, wybrane problemy dotyczące katastrof i akcji ratunkowych).
14. Świat, w którym żyjemy (kraje, narodowości, styl życia nastolatków, wybrane problemy nastolatków).
15. Technika, wynalazki, przestrzeń kosmiczna, zjawiska niewyjaśnione (wybrane słownictwo i zagadnienia).
16. Elementy wiedzy o kulturze i życiu codziennym krajów anglojęzycznych (wybrane zagadnienia).

B. FUNKCJE I SYTUACJE JĘZYKOWE

1. Przedstawienie siebie i innych.
2. Przywitanie i pożegnanie.
3. Pytanie o informacje i udzielanie informacji dotyczących danych osobowych, rodziny, miejsc, czasu (np. podawanie godzin), cen i ilości produktów, wyglądu osób lub rzeczy.
4. Udzielanie instrukcji, poleceń i reagowanie na nie.
5. Wyrażanie podziękowań, przeprosin, prośb i życzeń.
6. Wyrażanie własnej opinii, zgadzanie się i niezgadzanie się z opinią innych osób.
7. Wyrażanie propozycji, ofert pomocy, zaproszeń; ich akceptowanie i odmawianie.
8. Pytanie o drogę i wskazywanie drogi.
9. Opisywanie położenia rzeczy, budynków, miejsc, kierunków.
10. Zamawianie posiłków (restauracja/bar).
11. Robienie zakupów (sklepy, stacja kolejowa/ autobusowa).
12. Korzystanie z wybranych usług (klient w biurze podróży, na poczcie).

13. Prowadzenie prostych rozmów telefonicznych (odbieranie telefonów, udzielanie informacji).
14. Wyrażanie upodobań, preferencji i ich braku.
15. Wyrażanie zgody i niezgody.
16. Wyrażanie prośby o radę i udzielanie rad.
17. Porównywanie ludzi, rzeczy, miejsc, czynności.
18. Wyrażanie umiejętności, konieczności, prawdopodobieństwa, możliwości i ich braku; wyrażanie zakazu.
19. Wyrażanie prośby o pozwolenie, udzielanie i odmawianie pozwolenia.
20. Wyrażanie prostych uczuć i emocji.
21. Relacjonowanie wydarzeń przeszłych, opisywanie stanów i sytuacji przeszłych.
22. Wyrażanie przyszłości (planów, ustaleń, przewidywań, podejmowanie decyzji).
23. Wyrażanie czynności teraźniejszych (tymczasowych i stałych, rutynowych).
24. Wyrażanie niektórych doświadczeń życiowych, wyrażanie czynności i stanów przeszłych w powiązaniu z teraźniejszością.

C. GRAMATYKA

1. Rzeczowniki:
 - liczba pojedyncza i mnoga
 - policzalne i niepoliczalne
 - dopełniacz saksoński
2. Określniki:
 - Przedimki *a/an, the* i ich brak
 - *some, any, no, every* i złożenia np. *something, anything, everyone*
 - ilościowe np. *many, much, a little* i inne np. *all, both, neither, none*
3. Liczebniki główne i porządkowe
4. Zaimki
 - osobowe i dzierżawcze (także przymiotniki dzierżawcze)
 - wskazujące
 - zwrotne i emfatyczne
 - *one* i *ones*
 - względne: *which, who, that, where* w zdaniach względnych określających i nieokreślających
5. Przymiotniki i przysłówki
 - stopniowanie
 - konstrukcje z *too* i *enough*
 - podstawowe okoliczniki czasu, miejsca, częstotliwości i sposobu
6. Przyimki czasu, miejsca i ruchu
7. Wybrane spójniki np. *but, so, after*
8. Tryb rozkazujący
9. Czasowniki
 - *to be, to have* – formy teraźniejsze i przeszłe
 - konstrukcje *there is/there are*
 - regularne i nieregularne

- bezokolicznik i rzeczownik odsłowny (*Gerund*) po niektórych czasownikach i wyrażeniach
 - czasowniki modalne: *can/could, may/might, must, mustn't, shall, should, would, need* i ich niektóre ich ekwiwalenty np. *be able to, have to*
 - zwroty modalne : *would rather, had better*
 - czasowniki z dopełnieniem dalszym i bliższym
10. Czasy (w zdaniach twierdzących, pytających i przeczących)
- *Present Simple; Present Continuous*, zwrot *to be going*
 - *Past Simple; Past Continuous*; zwrot *used to*
 - *Present Perfect Simple; Present Perfect Continuous*
 - *Past Perfect Simple, Past Perfect Continuous*
 - *Future Simple; Future Perfect, Future Continuous*
11. Pytania
- ogólne i szczegółowe
 - o podmiot
 - *question tags*
12. Zdania czasowe dotyczące przyszłości i okresy warunkowe: 0, I, II, III
13. Strona bierna w czasach *Present Simple, Past Simple, Future Simple* oraz w innych wybranych czasach
14. Mowa zależna: zdania twierdzące, prośby, polecenia, pytania
15. Słowotwórstwo - wybrane zagadnienia i reguły
16. Wybrane czasowniki frazowe (*phrasal verbs*)
17. Zwroty z *So, neither*
18. Zwrot z *wish, if only*
19. *Causative form; have sth done*
20. Wyrażenia wykrzyknikowe
21. Zwroty z *neither... nor..., either... or...*
22. Zdania względne
23. Zdania określające rezultat, przyzwolenie, cel

D. SPRAWNOŚCI JĘZYKOWE

1. Rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu
 - rozumienie poleceń i instrukcji nauczyciela
 - rozumienie ogólnego sensu dialogu lub wypowiedzi oraz głównych ich punktów
 - rozumienie sensu prostych wypowiedzi w utrudnionych warunkach odbioru (np. informacja na dworcu, nagrana wiadomość telefoniczna)
 - wyszukiwanie konkretnych informacji w prostych dialogach lub wypowiedziach
2. Rozwijanie sprawności czytania
 - rozumienie prostych tekstów takich jak: pocztówka, notatka, ogłoszenie, prosty list, narracja, krótki dialog
 - rozumienie ogólnego sensu tekstów złożonych; także takich, które zawierają niezrozumiałe fragmenty
 - wyszukiwanie konkretnych informacji w tekstach
 - posługiwanie się słownikiem dwujęzycznym i jednojęzycznym

3. Rozwijanie sprawności mówienia
 - inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie prostej rozmowy
 - właściwe reagowanie na wypowiedzi rozmówcy (przepraszanie, prośby, podziękowania etc.)
 - formułowanie krótkiej, płynnej wypowiedzi oraz branie udziału w konwersacji na tematy dotyczące spraw życia codziennego
 - wyrażanie własnych opinii i relacjonowanie wypowiedzi innych osób
 - posługiwanie się właściwą fonetyką (wymowa, intonacja) zrozumiałą dla osób obcojęzycznych

4. Rozwijanie sprawności pisania
 - podawanie informacji o sobie, w tym wypełnienie formularzy osobowych
 - pisanie krótkiego tekstu użytkowego np.: listu, kartki pocztowej, notatki, e-mailu
 - pisanie krótkiego tekstu narracyjnego np.: na podstawie obrazków
 - pisanie dłuższego tekstu np. recenzji filmu lub książki, krótkiego artykułu, listu formalnego
 - krótki opis przedmiotów, ludzi, wydarzeń, miejsc
 - posługiwanie się poprawną ortografią i interpunkcją

IV. REALIZACJA PROGRAMU NAUCZANIA

A. METODY PRACY

Zakładając, że głównym celem nauczania języka obcego jest wyposażenie ucznia w kompetencje językowe umożliwiające mu w przyszłości sprawne funkcjonowanie w realiach współczesnych społeczeństw, możemy uznać, iż najważniejszą funkcją nauczyciela powinna być pomoc uczniowi w osiągnięciu tego celu. Ostateczny wybór metody (lub metod) realizacji każdego programu nauczania należy oczywiście do nauczyciela, jednak można przyjąć, że ze względu na znaczną różnorodność celów nauczania i bardzo obszerny zakres materiału, jakim dysponuje nauczyciel żywego języka, metoda **eklektyczna**, polegająca na swobodnym wyborze poszczególnych elementów z różnych metod nauczania, wydaje się być godna polecenia. Stosowanie szerokiego spektrum metod i technik nauczania znacznie uatrakcyjnia i wzbogaca proces dydaktyczny, zapobiega znużeniu powtarzalnością stosowanych zadań, umożliwia uczniowi skuteczne nabywanie umiejętności językowych, natomiast nauczycielowi stwarza możliwość doskonalenia swojego warsztatu pracy i twórczego poszukiwania sposobów kształtowania kompetencji językowych uczniów. Nie bez znaczenia jest także fakt, iż uczniowie gimnazjum to młodzież będąca w okresie bardzo intensywnego dojrzewania fizycznego, emocjonalnego i intelektualnego; w tej fazie rozwoju następuje gwałtowny rozwój psychiki młodych ludzi, postępuje indywidualne różnicowanie, pojawia się zdolność do refleksji, a także myślenia hipotetycznego. Gwałtowny rozwój osobowości daje uczniowi poczucie autonomii, intensyfikuje się proces kształtowania się odrębności i integralności osobowości poszczególnych uczniów. Ze względu na te właśnie cechy ucznia szkoły gimnazjalnej celowe wydaje się oparcie procesu dydaktycznego na zróżnicowanych pod względem merytorycznym i metodycznym zadaniach edukacyjnych.

Ponieważ *Podstawa programowa* określa cel nauczania języka angielskiego w gimnazjum jako „osiągnięcie poziomu opanowania języka zapewniającego w miarę sprawną komunikację językową”, umożliwienie uczniom wykształcenia szeroko rozumianej kompetencji komunikacyjnej nabiera kluczowego znaczenia w procesie nauczania języka obcego. W ten sposób określony cel nauczania języka realizowany być może z powodzeniem poprzez tzw. **podejście komunikacyjne**, które koncentruje się na umiejętności skutecznego porozumiewania się w języku obcym. W trakcie pracy na lekcji metodą komunikacyjną, wszystkie sytuacje występujące na zajęciach języka obcego mogą być pretekstem do komunikowania się; pamiętać wszakże należy, iż zadania dla uczniów powinny być tak projektowane i formułowane, by zaistniały autentyczne powody do komunikowania się. Nauczyciel języka obcego powinien tak organizować proces dydaktyczny, by uczniowie mieli możliwość nabywania umiejętności językowych w warunkach maksymalnie zbliżonych do naturalnych sytuacji porozumiewania się w życiu codziennym.

Ponieważ współczesna szkoła, zgodnie z założeniami reformy systemu edukacji, powinna wspierać uczniów w doskonaleniu tzw. kompetencji (umiejętności) ponadprzedmiotowych (kluczowych), wykorzystanie w nauczaniu języka angielskiego. **metody kognitywnej** sprzyjać powinno realizacji przyjętych celów nauczania. Metoda kognitywna zakłada, że posługiwanie się językiem jest innowacyjne i za cel nauki języka obcego przyjmuje kształtowanie kompetencji językowej; kompetencja ta pozwala użytkownikowi języka, dzięki opanowaniu przez niego pewnego zbioru reguł gramatycznych oraz określonego zasobu leksyki, rozumieć i samodzielnie tworzyć w języku obcym nieskończenie wiele poprawnych komunikatów językowych. Metoda ta dopuszcza mediację języka ojczystego w toku wyjaśniania problemów językowych; poprzez dochodzenie do właściwej formy lingwistycznej metodą prób i błędów uczący się mają poczucie świadomego kierowania własnym procesem uczenia się oraz swojej podmiotowej roli w procesie dydaktycznym.

W początkowym etapie uczenia się języka obcego przydatna może się okazać **metoda audiolingwalna**. Metoda ta zakłada, że nauczanie powinno odbywać się poprzez wielokrotne powtarzanie zwrotów w obcym języku, aż do momentu zautomatyzowania reakcji ucznia. Uczeń reaguje na określony kontekst w wyniku powtarzanych ćwiczeń, pokonując stopniowo przyzwyczajenia językowe przenoszone z języka ojczystego.

Aczkolwiek kompetencja komunikacyjna jest zdecydowanym priorytetem w większości programów nauczania języków obcych, nauczyciel nie może zapominać o kształtowaniu kompetencji lingwistycznej; posługiwanie się językiem obcym o wysokim poziomie poprawności stosowanych form językowych może w przyszłości, po ukończeniu następnych etapów edukacji, okazać się niezwykle ważne dla młodych Polaków żyjących i realizujących się zawodowo w zjednoczonej Europie. Niektóre techniki **metody gramatyczno – tłumaczeniowej** mogą bardzo skutecznie wspomóc kształtowanie kompetencji lingwistycznej.

Niezależnie od wielu możliwości, jakie oferują nauczycielowi różne metody nauczania oraz bogata oferta różnorodnych materiałów dydaktycznych, pamiętać także należy o konieczności rozpoznania typów osobowości uczniów; w zależności od dominujących u poszczególnych uczniów stylów uczenia się (*learning styles*), różna będzie przydatność poszczególnych metod i technik nauczania w procesie nauczania języka obcego.

We współczesnej metodyce nauczania języków obcych dużą wagę przywiązuje się do doboru technik nauczania gwarantujących harmonijny rozwój umiejętności reprezentowanych przez prawą i lewą półkulę mózgową; proces dydaktyczny aktywizować powinien obie półkule, wspomagając w ten sposób zarówno myślenie wizualne, „holistyczne” (myślenie „prawopółkulowe”), jak i myślenie analityczne, abstrakcyjne (myślenie „lewopółkulowe”). Celowość tzw. „obupółkulowego” nauczania i uczenia się jest akcentowana w wielu pozycjach literatury fachowej. Za równie istotny uznać można także postulat nauczania polisensorycznego, tzn. odwołującego się do różnych sposobów zmysłowego postrzegania i odbioru rzeczywistości. Nauczyciel języka obcego powinien mieć świadomość faktu, że jego uczniowie to zarówno „słuchowcy”, „wzrokowcy”, jak i „kinestetycy”; u każdego ucznia występują różne proporcje między tymi stylami sensorycznymi. Ta właśnie różnorodność sposobów reagowania na rzeczywistość i jej asymilowania „wymusza” na nauczycielu współczesnej szkoły poszukiwanie nowych sposobów efektywnego nauczania.

B. TECHNIKI NAUCZANIA

Stosowane w czasie realizacji programu techniki doskonalenia sprawności językowych powinny oczywiście być dostosowane do możliwości percepcyjnych i intelektualnych uczących się. Dobór technik nauczania powinien służyć integrowaniu sprawności językowych, tak aby uczeń mógł mieć świadomość wszechstronności i uniwersalności nabywanych przez niego kompetencji językowych.

Techniki doskonalące sprawność mówienia

Sprawność mówienia jest podstawowym warunkiem skutecznej komunikacji; umiejętność ta rozwijana jest w trakcie:

- wprowadzania nowego materiału językowego, a następnie jego utrwalania
- rozwijania umiejętności komunikacyjnych na bazie poznanej przez uczniów leksyki i struktur języka

W celu doskonalenia sprawności mówienia stosować można:

- dialogi i stymulowanie krótkich reakcji językowych
- gry i zabawy komunikacyjne
- symulacje i odgrywanie ról
- opisy (miejsc, osób)
- wypowiedzi sterowane (uczeń ma za zadanie zrealizowanie krótkiej prezentacji ustnej według wskazanych punktów)
- opowiadanie (*storytelling*)
- technikę minidramy (*drama*)

W czasie doskonalenia umiejętności mówienia niezwykle ważne jest dostarczenie uczniom bodźców, które zachęcą ich do mówienia; rolę takiego bodźca doskonale mogą spełnić wszelkiego typu materiały wizualne (np. ilustracje, fotografie, widokówki, plakaty, itp.). Tak więc na lekcjach języka angielskiego wykorzystywać można takie techniki jak:

- opis ilustracji
- tworzenie „historijki obrazkowej”

- wyszukiwanie różnic między obrazkami/zdjęciami
- „zgadywanka obrazkowa” – identyfikacja obrazka wybranego i opisywanego przez jednego ucznia
- wnioskowanie z obrazka – poszerzenie opisu ilustracji o wnioskowanie na temat elementów, które przedstawia

Techniki doskonalące umiejętność pisania

Rozwijanie umiejętności pisania na lekcjach języka angielskiego ma na celu:

- ćwiczenie umiejętności tworzenia krótkich wypowiedzi pisemnych- wyrażenie opinii, sądu, krótki opis
- naukę tworzenia dłuższych form pisemnych: notatka, list, streszczenie, krótkie opowiadanie

Doskonaląc umiejętność pisania w języku obcym nauczyciel w swojej pracy wykorzystywać może następujące techniki:

- pracę z tekstem modelowym poprzez wykonywanie ćwiczeń uzupełniania luk wyrazowych, wybór poprawnej formy (*multiple choice*), wyszukiwanie synonimów
- pisanie planu wypowiedzi (pisemnej bądź ustnej)
- pisanie fragmentu tekstu (np. jako uzupełnienie tekstu, z którym uczniowie pracują na zajęciach lekcyjnych)
- tworzenie dłuższej wypowiedzi pisemnej na wskazany temat
- ćwiczenie w dokonywaniu korekty własnej pracy pisemnej
- tworzenie krótkich form użytkowych (notatka, zaproszenie, życzenia)
- pisanie listów

Ważne jest także stworzenie uczniom możliwości kontaktu i pracy z tekstami o różnej tematyce i zróżnicowanym stopniu trudności w trakcie wykonywania zadań służących doskonaleniu umiejętności czytania; im większe obszary leksyki uczeń pozna pracując z tekstami, tym łatwiejsze powinno okazać się stworzenie własnego tekstu w języku obcym i wyrażenie w nim własnych myśli i sądów.

Techniki doskonalące sprawność czytania

Teksty przeznaczone do zadań rozumienia tekstu czytanego (*reading comprehension*) wykorzystywane są procesie nauczania języka obcego do:

- wprowadzania nowego materiału językowego (przede wszystkim leksyki i frazeologii języka)
- rozwijania sprawności czytania ze zrozumieniem różnego rodzaju tekstów

Pracując z tekstem na lekcji języka obcego nauczyciel stara się rozwijać u uczniów następujące sprawności:

- czytanie w celu zrozumienia ogólnego sensu tekstu
- czytanie w celu wyszukania wskazanej/potrzebnej szczegółowej informacji

W doskonaleniu umiejętności czytania ze zrozumieniem nauczyciel może wykorzystywać następujące techniki:

- udzielanie przez uczniów odpowiedzi na pytania do tekstu (*comprehension questions*)
- udzielanie przez uczniów odpowiedzi na pytania typu: prawda/fałsz
- wskazywanie określonych informacji w tekście, uzasadnianie wyboru poprzez odwołanie się do właściwego fragmentu tekstu
- uzupełnianie brakujących informacji
- poprawianie informacji błędnych
- ćwiczenia w uzupełnianiu luk informacyjnych
- porządkowanie informacji we wskazanej kolejności
- układanie fragmentów tekstu we właściwej kolejności
- dopasowywanie tytułów do paragrafów tekstu

Techniki doskonalące umiejętność rozumienia ze słuchu

Materiały językowe (nagrania, teksty) wykorzystywane w ćwiczeniach rozumienia tekstu słuchanego (*listening comprehension*) są bardzo przydatne przy:

- wprowadzaniu nowego materiału językowego
- rozwijaniu sprawności rozumienia ze słuchu różnego typu przekazów językowych, odbieranych za pośrednictwem mediów

Ucząc uczniów rozumienia ze słuchu należy, podobnie jak w przypadku doskonalenia umiejętności rozumienia tekstu pisanego, rozwijać można następujące sprawności:

- słuchanie w celu zrozumienia ogólnego sensu komunikatu
- słuchanie w celu wyszukania wskazanej/potrzebnej informacji szczegółowej

W procesie doskonalenia umiejętności rozumienia ze słuchu przydatne być mogą następujące techniki:

- udzielanie odpowiedzi na pytania sprawdzające zrozumienie (*comprehension questions*)
- udzielanie odpowiedzi na pytania typu: *prawda/fałsz*
- zaznaczanie odpowiedniego słowa lub frazy (wg instrukcji do ćwiczenia)
- uzupełnianie tekstu z lukami
- porządkowanie informacji we wskazanej kolejności
- wypełnianie tabel
- notowanie
- relacjonowanie treści usłyszanego komunikatu (w formie ustnej lub pisemnej)

Techniki doskonalenia umiejętności uczniów w zakresie znajomości struktur gramatycznych i leksyki

Znajomość struktur gramatycznych i leksyki stanowi podstawę budowania kompetencji lingwistycznej użytkownika języka. W celu doskonalenia podsystemów językowych (*sub – skills*) można stosować następujące techniki:

Znajomość struktur gramatycznych

- ćwiczenia automatyzujące (*automatic drills*)
- ćwiczenia z luką informacyjną
- technikę testu wielokrotnego wyboru
- technikę „rozsypanki zdaniowej”
- technikę substytucji (podstawiania)
- technikę transformacji zdaniowej (parafrazy) – pracując z uczniami, których umiejętności językowe umożliwiają efektywne wykorzystanie tego typu zadania gramatycznego

Znajomość leksyki

Starając się umożliwić uczniom poszerzenie ich zasobności leksykalnej, stosować możemy następujące techniki:

- technikę testu wielokrotnego wyboru
- technikę „rozsypanki zdaniowej”
- technikę tworzenia tematycznych grup wyrazowych
- ćwiczenia słowotwórcze (*word formation*)
- techniki asocjacyjne (*mind mapping*)
- tworzenie zdań/dialogów z wyrazami i zwrotami językowymi, które uczniowie powinni opanować
- ćwiczenia, których celem jest kojarzenie wyrazów z dźwiękiem, przedmiotem lub obrazem

Dostępne obecnie na rynku materiały dydaktyczne do nauki języka angielskiego oferują bogaty i różnorodny asortyment zestawów ćwiczeń z zakresu gramatyki i leksyki języka. Rolą nauczyciela jest więc dokonanie wyboru zadań odpowiednich dla uczniów i właściwe ich włączenie do procesu realizacji treści programowych na lekcjach języka obcego. Aczkolwiek znakomita większość podręczników szkolnych do nauki języka angielskiego posiada bardzo bogatą obudowę metodyczną i różnorodne zestawy ćwiczeń i pomocy dla uczącego się, wskazane jest korzystanie z różnych materiałów w celu uatrakcyjnienia procesu nauczania, a także ze względu na potrzebę unikania schematów i „rutyny” w toku nauczania.

C. MATERIAŁY NAUCZANIA

Podstawowe pomoce w realizacji programu to podręcznik, ćwiczenia dla ucznia, nagrania audio, tablice i zeszyt.

Podręcznikami, które mogą realizować niniejszy program są „*To The Top*” (część 2,3,4) autorstwa **H.Q.Mitchell** publikowane przez wydawnictwo **MM Publications**. Nie oznacza to jednak, że nie możemy wybrać innego podręcznika posiadającego rekomendację MEN i przeznaczonego do realizacji na III etapie edukacyjnym. Dopasowanie podręcznika do programu polega na tym, że w programie przedstawiono materiały podręcznikowe realizujące wybrane ścieżki edukacyjne oraz scenariusze lekcji przygotowane w oparciu o ten podręcznik (rozdział VI). W ten sposób chcemy ułatwić pracę z programem tym nauczycielom, którzy wybrali wspomniany wyżej podręcznik. Dla tych nauczycieli, którzy zdecydują się na wybór innego podręcznika, prezentacja tematów w poszczególnych ścieżkach edukacyjnych może służyć jako materiał wyjściowy do sporządzenia własnego rozkładu (patrz rozdział IVE). Przedstawione przez nas scenariusze lekcji mogą być zmodyfikowane i wykorzystane bez względu na realizowany podręcznik.

Podręcznik na tym etapie edukacyjnym powinien być treściowo interesujący dla młodzieży, jednocześnie zapewniać osiągnięcie celu nadrzędnego, jakim jest opanowanie poziomu języka angielskiego umożliwiającego sprawną komunikację w sytuacjach życia codziennego. Poza tym ważne jest umiejętnie łączenie zagadnień gramatycznych, przydatnego słownictwa, interesującej tematyki z funkcjami językowymi. Cztery podstawowe sprawności językowe (słuchanie, czytanie, mówienie i pisanie) powinny być rozwijane w sposób zintegrowany poprzez ćwiczenia oparte na typowych codziennych sytuacjach i poruszające problemy interesujące młodzież w tej grupie wiekowej.

Kurs „*To The Top*” spełnia te wymagania, składa się on z czterech podręczników (*Student's Book*), część 1 przeznaczona jest dla gimnazjalistów rozpoczynających naukę (*beginners*), część 2 to poziom podstawowy (*elementary*), a ukończenie części 3 zapewnia osiągnięcie poziomu niższego średniozaawansowanego (*pre-intermediate*), natomiast część czwarta to poziom średniozaawansowany (*intermediate*). Każda z czterech części podręcznika składa się z 8 zasadniczych rozdziałów tzw. modułów. Na końcu każdego rozdziału znajduje się część powtórzeniowa (*revision*), dodatkowo w każdej części podręcznika znajdują się strony poświęcone kulturze krajów anglojęzycznych (*culture pages*). Jeżeli dysponujemy podstawowym wymiarem godzin nauczania języka angielskiego w gimnazjum, czyli trzema godzinami tygodniowo, możemy zrealizować jedną część kursu w jednym roku szkolnym.

W związku z powyższym w kursie kontynuacyjnym na III etapie nauczania proponujemy wprowadzić w klasie I gimnazjum podręcznik „*To The Top 2*” (*elementary* – odpowiednio **poziom A2**), a w klasach następnych realizować treści zawarte w podręcznikach „*To The Top 3*” (**poziom A2+**) i „*To The Top 4*” (**poziom B1**). Naszym zdaniem w klasie I gimnazjum warto wprowadzić podręcznik przygotowujący do opanowania języka na poziomie A2 według skali przyjętej przez Radę Europy. Zdajemy sobie sprawę, że pomimo tego, iż założeniem niniejszego programu jest kontynuacja nauki języka angielskiego rozpoczętej w szkole podstawowej, jednak często w klasie pierwszej gimnazjum mamy do czynienia z młodzieżą o różnym stopniu osiągnięć językowych (tzw. *mixed ability class*). Stąd też konieczność ugruntowania, utrwalenia i stopniowego rozszerzania wcześniej zdobytej wiedzy i umiejętności.

Wszystkie części podręcznika „*To The Top*” są zaopatrzone w dodatkowe komponenty, które omawiamy poniżej:

- **Zeszyt ćwiczeń dla ucznia** (*Workbook*) zawierający:
 - dodatkowe ćwiczenia (w kolorze) do każdego rozdziału podręcznika uwzględniając podział na lekcje;
 - dodatkowe ćwiczenia do każdej części powtórzeniowej
 - CD ROM z dialogami i ćwiczeniami intonacyjnymi z podręcznika oraz ćwiczeniami fonetycznymi z zeszytu ćwiczeń
 - ćwiczenia odpowiadające formą zadaniom egzaminacyjnym np. egzaminów KET, PET
 - dodatkowe teksty do czytania
 - różnorodne ćwiczenia doskonalące sprawność pisania.
- **Zeszyt pomocniczy** (*Study Companion*) zawierający wyrazy i zwroty z każdej lekcji wraz z przykładami zdań i tłumaczeniem na język polski. Zeszyt pomocniczy zawiera również komentarze gramatyczne w języku polskim oraz ćwiczenia rozwijające słownictwo.
- **Pomocnicza książka do gramatyki** (*Grammar Book*) zawierająca dodatkowe ćwiczenia struktur gramatyczno – leksykalnych, pojawiających się w podręczniku dla ucznia.
- **Portfolio ucznia** (*Student's Portfolio*) składające się z paszportu językowego, biografii językowej i dossier, w którym uczeń umieszcza swoje prace odpowiadające każdemu rozdziałowi (modułowi) podręcznika.
- **Interaktywny CD ROM** z prezentacjami każdego z rozdziałów zawierającymi teksty, dźwięki i ilustracje.
- **Zeszyt ćwiczeń** dla nauczyciela zawierający prawidłowo wypełnione ćwiczenia (klucz) z zeszytu ćwiczeń dla ucznia wraz z wykonanymi ćwiczeniami fonetycznymi.
- **Książkę dla nauczyciela** (*Teacher's book*), w skład której wchodzi:
 - cały materiał obecny w podręczniku ucznia wraz z kolorowymi ilustracjami;
 - informacje o zawartości i etapach lekcji, przejrzyste instrukcje dotyczące prezentacji materiału i wykonania ćwiczeń, rady dotyczące planowania lekcji oraz odpowiedzi do wszystkich ćwiczeń;
 - teksty wszystkich ćwiczeń do wykonania z odtwarzaczem CD oraz propozycje dodatkowych ćwiczeń
- **Zestaw testów dla nauczyciela** (*Test booklet*) – gotowe testy do każdej części podręcznika, jeden test do każdego rozdziału podręcznika plus test końcowy (*final test*).
- **Płyty CD do użytku w klasie** zawierają:
 - wszystkie dialogi pojawiające się w prezentacjach;
 - większość ćwiczeń prezentujących słownictwo;
 - wszystkie ćwiczenia fonetyczne i intonacyjne.Wszelkie nagrane teksty i ćwiczenia są oznaczone symbolem płyty CD zarówno w podręczniku, jak i w książce nauczyciela.

Dodatkowymi **pomocniczymi materiałami nauczania** są także:

- słowniki angielsko-polskie / polsko-angielskie i angielskojęzyczne
- książki prezentujące wiedzę o krajach anglosaskich
- lektury, czyli pozycje książkowe w wersji uproszczonej i oryginalnej
- książki do nauki gramatyki
- książki ćwiczące sprawności językowe (np. *listening, reading*)
- prasa w języku angielskim
- autentyczne materiały językowe np. broszury, ulotki, bilety, reklamy
- materiały w języku angielskim z Internetu

- materiały audio i wideo (np. nagrania radiowe, kasety realioznawcze)
- materiały multimedialne (np. CD-ROM-y, programy komputerowe)
- pomoce wizualne (np. mapy, plakaty, plansze, widokówki)

Im więcej materiałów uzupełniających, szczególnie tych autentycznych gromadzonych przez nauczycieli i uczniów, tym bardziej atrakcyjne mogą być lekcje. Materiał podręcznikowy poparty materiałami z innych źródeł lepiej trafia do świadomości uczących się. Dodatkowe materiały mogą być także wykorzystane w pracy samodzielnej uczniów: lekcyjnej i pozalekcyjnej, mogą pomóc w rozwijaniu ich sprawności językowych i przekazywaniu wiedzy o krajach angielskiego obszaru językowego. Jakże dodatkowe materiały będą używane do realizacji niniejszego programu zostawiamy do wyboru nauczycielowi, uczniom i rodzicom. Oferta słowników, czasopism, kaset audio i wideo oraz innych dodatkowych książek do nauki języka angielskiego jest bardzo bogata.

C. MOŻLIWOŚCI MODYFIKACJI PROGRAMOWYCH

Biorąc pod uwagę trzyletni czas trwania realizacji programu nauczania w gimnazjum, zróżnicowane możliwości intelektualne uczniów musimy liczyć się z ewentualnością **dokonywania zmian** w niniejszym programie.

Poza tym, program ten jest przeznaczony dla młodzieży kontynuującej naukę języka angielskiego, więc możemy mieć w klasie/grupie uczniów, którzy uczyli się języka angielskiego w szkole podstawowej na II etapie kształcenia lub na obydwu etapach. Nierzadko mamy też do czynienia z uczniami, którzy uczyli się języka angielskiego dodatkowo, w szkołach językowych, czy też prywatnie. Stąd konieczność przeprowadzenia wstępnej diagnozy poziomu językowego uczniów, o której już wspomnieliśmy w podrozdziale IB.

Diagnoza umożliwi nam między innymi wybór właściwego poziomu podręcznika. Wiąże się to z możliwością **dokonywania modyfikacji już samym początku** wprowadzania programu. Możemy w klasie pierwszej gimnazjum wybrać podręcznik na poziomie niższym średniozaawansowanym np. *To The Top 3 (Pre-Intermediate)*, jeżeli uczniowie reprezentują wyższy poziom językowy lub *To The Top 2 (Elementary)*, zakładając szybsze tempo realizowania treści nauczania, szczególnie w klasie pierwszej. Możemy mieć również do czynienia z dość częstym zjawiskiem zróżnicowania wyjściowego poziomu językowego uczniów (*mixed ability class*). Wtedy powinniśmy zastanowić się nad wprowadzeniem zajęć dodatkowych, zarówno wyrównawczych jak i koła zainteresowań dla uczniów chętnych. Zasadne będzie także różnicowanie pracy domowej, zadawanie dodatkowych zadań dla uczniów chętnych i ambitnych.

Modyfikacja programu nauczania powinna następować także **na bieżąco** i tu zadaniem nauczyciela jest stała obserwacja pracy uczniów, przewidywanie i określanie kłopotów, jakie napotykają w nauce. Dzięki temu można położyć większy nacisk na treści nauczania, z którymi uczniowie mają problemy np. sprawność rozumienia ze słuchu czy sprawność mówienia.

W rozdziale II przedstawiono treści nauczania w czterech kategoriach: tematyka i leksyka, funkcje i sytuacje językowe, gramatyka oraz sprawności językowe. Przy realizacji treści nauczania sugerujemy jednak **pewną dozę dowolności i wyboru**. To nauczyciel powinien zorientować się, które zagadnienia lub struktury gramatyczne może potraktować bardziej pobieżnie, powinien wziąć także pod uwagę zainteresowania młodzieży, oraz ich różne możliwości intelektualne i językowe.

Ostatnim, ale nie mniej istotnym czynnikiem warunkującym konieczność zmian jest inny niż typowy wymiar godzin (3 godziny tygodniowo w każdej klasie). W przypadku zmniejszonej liczby godzin lekcyjnych powinniśmy zrezygnować z wprowadzania treści, które uznamy za mniej istotne lub ograniczyć pracę z materiałem pozapodrecznikowym bądź zmniejszyć czas przeznaczony na prace projektowe i ich prezentację podczas zajęć. Gdy mamy do czynienia ze **zwiększonym wymiarem godzin lekcyjnych**, wtedy możemy dodać hasła programowe nieujęte w treściach nauczania lub skoncentrować się na doskonaleniu sprawności, które sprawiają problemy naszym uczniom i są czasochłonne np. sprawność mówienia czy pisania. Dysponując większą ilością godzin możemy realizować szerszą tematykę ścieżek edukacyjnych, jednocześnie rozwijając zainteresowania młodzieży w różnych dziedzinach i doskonaląc ich umiejętności językowe w sposób zintegrowany.

D. ŚCIEŻKI EDUKACYJNE A NAUCZANIE JĘZYKA

W podstawie programowej nauczyciele wszystkich przedmiotów są zobowiązani do włączenia do własnego programu treści ścieżek edukacyjnych, przeznaczonych do realizacji na III etapie kształcenia. Poniżej przedstawiamy materiał z podręcznika *To The Top*, który realizuje zagadnienia należące do poszczególnych ścieżek.

Nazwa ścieżki edukacyjnej i rozdziału	Tematyka
<p>EDUKACJA EKOLOGICZNA <i>“Keep our city clean”</i> – To The Top 2 <i>“Animals in danger”</i> – To The Top 2 <i>“Water pollution”</i> – To The Top 3 <i>“Eco products”</i> – To The Top 4</p>	<p>Jak dbać o środowisko? – <i>Earth Day</i>, Zagrożone gatunki zwierząt – <i>Animals in danger</i> Zanieczyszczenie wody – <i>Water pollution</i> Sposoby recyklingu – <i>Reduce, reuse, recycle</i></p>
<p>EDUKACJA PROZDROWOTNA <i>“A Friend for Life”</i> – To The Top 2 <i>“Eating right”</i> – To The Top 3 <i>“Fancy a game of football?”</i> – To The Top 3 <i>“Watch out”</i> – To The Top 3</p>	<p>Dogoterapia – <i>Pet Therapy</i> Propagowanie zdrowego żywienia – <i>The Food Pyramid</i> Propagowanie gry w piłkę nożną jako formy zdrowego stylu życia Zasady udzielania pierwszej pomocy – <i>First aid and injuries</i></p>

<p>EDUKACJA CZYTELNICZA I MEDIALNA <i>„Leave a message”</i> – To The Top 3 <i>“Sign language”</i> – To The Top 3 <i>“Between the lines”</i> – To The Top 3</p>	<p>Sposoby komunikowania się we współczesnym świecie: telefonia komórkowa, Internet Język migowy jako sposób komunikacji niewerbalnej Historia komunikowania się: <i>microdots, tattooed messages, computers.</i></p>
<p>EDUKACJA EUROPEJSKA <i>“Places to visit”</i> – To The Top 2 <i>“National dishes”</i> – To The Top 2 <i>Culture page</i> – To The Top 4, część 1 <i>Culture page”</i> – To The Top 4, część 2</p>	<p>Poznanie interesujących miast w krajach europejskich: <i>Oxford, London, Cracow, Paris</i> Poznanie tradycyjnych potraw krajów anglojęzycznych: <i>colcannon, meat pie, haggis</i> System szkolnictwa w Wielkiej Brytanii – <i>The British Education System</i> Historia poczty w Wielkiej Brytanii – <i>The Royal Mail</i></p>

V. OCENIANIE

UWAGI OGÓLNE

Ocena szkolna pełnić może różne funkcje, dwie z nich, funkcja **klasyfikująca** oraz funkcja **diagnostyczna**, odgrywają istotną rolę w obecnym systemie edukacyjnym. Funkcja klasyfikująca jest ważna przy ocenie poziomu opanowania wiedzy i zakresu umiejętności uczniów, porównywaniu efektywności programów nauczania, porównywaniu osiągnięć uczniów w aspekcie obowiązujących standardów. Ocenianie klasyfikujące jest istotnym źródłem informacji dla rodziców uczniów, dyrekcji szkoły i organów nadzoru pedagogicznego. W pracy nauczyciela przedmiotu większą rolę odgrywać powinna funkcja **diagnostyczna** oceny, przydatna przy:

- analizie i opisie poziomu kompetencji językowych ucznia
- rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów
- określaniu efektywności stosowanych metod i technik pracy
- udzielaniu informacji zwrotnej uczniom i rodzicom
- podejmowaniu działań zmierzających do poszerzenia obszaru autonomii ucznia i brania przez niego współodpowiedzialności za proces uczenia się

Przyjmuje się obecnie, że w procesie nauczania i uczenia się bardzo istotną rolę pełni tzw. ocenianie **wspierające (wspomagające)**, którego celem jest obserwacja i stymulowanie rozwoju ucznia. Ocenianie wspomagające powinno towarzyszyć ocenianiu sumującemu (klasyfikującemu) w procesie dydaktycznym, a w początkowej fazie nauczania języka obcego powinno nawet je wyprzedzać. W ocenianiu wspierającym nauczyciel:

- stosuje różne formy zachęcania uczniów do podejmowania prób samodzielnego i w miarę swobodnego używania języka
- często stosuje pochwały (w formie werbalnej i niewerbalnej)
- przekazując informację zwrotną uczniowi lub jego rodzicom zwraca głównie uwagę na to, co uczeń już potrafi, w mniejszym stopniu koncentrując się na brakach jego wiedzy
- stara się upowszechniać osiągnięcia uczniów

Niezależnie jednak od wspierającej i motywującej funkcji oceniania, nauczyciel w swojej codziennej pracy dydaktycznej wykorzystuje przedmiotowy system oceniania oparty na ocenie szkolnej, zapisywanej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej jako następujące stopnie szkolne:

celujący (6)
bardzo dobry (5)
dobry (4)
dostateczny (3)
dopuszczający (2)
niedostateczny (1).

Co i jak oceniamy na lekcjach języka angielskiego?

- kompetencje ucznia w zakresie czterech podstawowych sprawności językowych: mówienia, pisania, czytania ze zrozumieniem, rozumienia ze słuchu
- stopień zintegrowania sprawności językowych
- prace projektowe (jest powszechną praktyką, iż prace wykonane techniką projektu, jeśli podlegają ocenie, oceniane są z reguły bardzo wysoko, jako dodatkowy wkład pracy ucznia w jego proces kształcenia językowego; w tym przypadku ocena służy przede wszystkim motywowaniu ucznia i nagradzaniu go za wkład pracy)
- zadania dodatkowe, wykonane przez ucznia

Stopień opanowania poszczególnych sprawności językowych przez uczniów można sprawdzać przy pomocy tzw. **testów obiektywnych**, składających się z zadań zamkniętych, takich jak:

- *testy wielokrotnego wyboru*
- *ćwiczenia przyporządkowania*
- *ćwiczenia prawda/fałsz,*

oraz przy pomocy **testów subiektywnych**, składających się z zadań otwartych, jak na przykład:

- *zadania z luką*
- *ćwiczenia krótkiej reakcji językowej*
- *ćwiczenia rozszerzonej odpowiedzi*
- *wypowiedzi pisemne*
- *prezentacje ustne*

Testy obiektywne oceniane są w skali punktowej; suma uzyskanych punktów za poprawnie udzielone odpowiedzi przeliczana jest na sprawność wyrażoną w skali procentowej. Uczniowie muszą oczywiście znać kryteria oceniania testów stosowane przez nauczyciela zapisane w **przedmiotowym systemie oceniania**. Umiejętności sprawdzane przy pomocy zadań otwartych oceniane są w skali ocen szkolnych; istotną sprawą jest określenie tzw. **wymagań programowych**, czyli poziomu oczekiwanych osiągnięć uczniów na poszczególne oceny szkolne:

- **wymagania konieczne** obejmują wiadomości i umiejętności niezbędne w dalszej edukacji
- **wymagania podstawowe** obejmują wiadomości i umiejętności najważniejsze z punktu widzenia dalszej edukacji, proste i stosunkowo łatwe do opanowania przez uczniów przeciętnie zdolnych
- **wymagania rozszerzające** obejmują wiadomości i umiejętności o większym stopniu trudności przyswajania, poszerzające relacje pomiędzy różnymi elementami treści oraz istotne w logicznej strukturze przedmiotu
- **wymagania dopełniające** obejmują pełny zakres wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania
- **wymagania wykraczające** obejmują wiadomości i umiejętności znacznie wykraczające poza realizowany program nauczania, wynikające z indywidualnych zainteresowań i uzdolnień uczniów.

B. PROPONOWANE KRYTERIA OCENIANIA POSZCZEGÓLNYCH SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH

Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie umiejętności mówienia (*speaking*)

Wymagania konieczne (na ocenę dopuszczającą)

Uczeń potrafi:

- przekazać bardzo prosty komunikat (ze znacznymi trudnościami)
- posługiwać się podstawowymi strukturami gramatycznymi i leksyką w ograniczonym zakresie

Wymagania podstawowe (na ocenę dostateczną)

Uczeń potrafi:

- przekazać prosty komunikat (z pewnymi trudnościami)
- w trakcie mówienia posługiwać się w miarę poprawnym językiem (w ograniczonym zakresie struktur języka i leksyki)
- posługując się prostym językiem wypowiedzieć się na tematy związane ze sprawami życia codziennego

Wymagania rozszerzające (na ocenę dobrą)

Uczeń potrafi:

- przekazać wiadomość w sposób poprawny i zrozumiały dla odbiorcy
- posługiwać się poprawnym językiem, popełniając nieliczne błędy, które nie zakłócają komunikacji
- w miarę swobodnie wypowiadać się na tematy życia codziennego
- podejmować próby wypowiedzenia się na tematy bardziej złożone

Wymagania dopełniające (na ocenę bardzo dobrą)

Uczeń potrafi:

- przekazać wiadomość, mówiąc płynnie i posługując się poprawnym językiem
- unikać błędów w trakcie ustnych prezentacji
- wypowiadać się na trudniejsze, bardziej złożone tematy
- w naturalny sposób zabierać głos w dyskusji

Wymagania wykraczające (na ocenę celującą)

Uczeń spełnia wymagania dopełniające, a ponadto potrafi:

- płynnie i bezbłędnie przekazać komunikat językowy
- posługiwać się rozbudowaną leksyką i frazeologią
- rozróżniać rejestry języka

Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie umiejętności pisania (*writing*)

Wymagania konieczne (na ocenę dopuszczającą)

Uczeń potrafi:

- napisać zdania zawierające podstawowe struktury gramatyczne
- napisać krótką wypowiedź, posługując się bardzo ograniczonym zakresem leksyki
- w trakcie pracy nad tekstem korzystać ze słownika dwujęzycznego

Wymagania podstawowe (na ocenę dostateczną)

Uczeń potrafi:

- w ograniczonym zakresie wykorzystywać w pracach pisemnych bardziej złożone struktury gramatyczne i słownictwo
- napisać krótki tekst zgodny z podanym tematem

- zrealizować w pracach pisemnych główne punkty zawarte w poleceniach
- w prostych i krótkich pracach pisemnych zachować znaczną poprawność gramatyczną

Wymagania rozszerzające (na ocenę dobrą)

Uczeń potrafi:

- napisać pracę zawierającą bardziej złożone struktury gramatyczne i w miarę rozbudowaną leksykę
- w sposób spójny zorganizować tekst, realizując punkty zawarte w poleceniach
- napisać dłuższą pracę o dużym stopniu poprawności językowej
- zachować wymaganą długość tekstu

Wymagania dopełniające (na ocenę bardzo dobrą)

Uczeń potrafi:

- napisać pracę uwzględniającą bardziej złożone struktury gramatyczne i leksykę
- z łatwością zredagować dobrze zorganizowany i spójny tekst
- różnicować styl wypowiedzi pisemnych
- pisać teksty poprawne pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym

Wymagania wykraczające (na ocenę celującą)

Uczeń spełnia wymagania dopełniające, a ponadto potrafi:

- posługiwać się strukturami gramatycznymi i leksyką o znacznym stopniu złożoności
- wykazać się oryginalnością ujęcia tematu

Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie umiejętności rozumienia tekstu czytanego (*reading comprehension*)

Wymagania konieczne (na ocenę dopuszczającą)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens prostego i krótkiego tekstu
- wyszukać część informacji istotnych w zrozumieniu tekstu i jego interpretacji
- w miarę sprawnie posługiwać się słownikiem dwujęzycznym w trakcie pracy z tekstem

Wymagania podstawowe (na ocenę dostateczną)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens prostego tekstu i znaczną część tekstu bardziej rozbudowanego
- wyszukać większość informacji istotnych w zrozumieniu tekstu
- w miarę skutecznie stosować różne techniki pracy z tekstem

Wymagania rozszerzające (na ocenę dobrą)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć zdecydowaną większość dłuższego i bardziej złożonego tekstu
- wyszukać kluczowe informacje
- sprawnie korzystać z różnych technik pracy z tekstem
- samodzielnie dokonać interpretacji tekstu o średnim poziomie trudności

Wymagania dopełniające (na ocenę bardzo dobrą)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć całość dłuższych i bardziej złożonych tekstów
- sprawnie i w określonym czasie wyszukać kluczowe dla tekstu informacje
- samodzielnie dokonać interpretacji tekstu, określić różne konteksty znaczeniowe
- pracować z tekstami z różnych źródeł i o zróżnicowanym poziomie trudności

Wymagania wykraczające (na ocenę celującą)

Uczeń potrafi:

- sprawnie wykorzystywać i przetwarzać informacje zawarte w tekstach, z którymi pracuje
- dokonać interpretacji i określić różne konteksty znaczeniowe w dłuższych i stosunkowo trudnych pod względem językowym tekstach
- pracować z niezbyt skomplikowanymi tekstami autentycznymi

Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie umiejętności rozumienia ze słuchu (*listening comprehension*)

Wymagania konieczne (na ocenę dopuszczającą)

Uczeń potrafi:

- czasami zrozumieć ogólny sens prostego tekstu czy rozmowy
- wychwycić kilka kluczowych dla zrozumienia tekstu informacji
- uczeń zazwyczaj rozumie polecenia, lecz często potrzebuje pomocy nauczyciela
- uczeń czasem potrafi rozpoznać intencje mówiącego

Wymagania podstawowe (na ocenę dostateczną)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć zazwyczaj ogólny sens wypowiedzi
- zrozumieć część kluczowych informacji
- przekształcić część informacji z wysłuchanego tekstu w prostą wypowiedź pisemną
- rozpoznać czasem intencje mówiącego
- uczeń zazwyczaj rozumie polecenia towarzyszące nagraniu

Wymagania rozszerzające (na ocenę dobrą)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów
- wydobyć potrzebne informacje i przekształcić je w formę wypowiedzi pisemnej o znacznym stopniu poprawności
- prawidłowo rozpoznać intencje mówiącego
- bez trudu zrozumieć polecenia

Wymagania dopełniające (na ocenę bardzo dobrą)

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów
- wychwycić kluczowe dla zrozumienia tekstu informacje i przekształcić je w poprawną pod względem językowym wypowiedź pisemną
- bez trudu zrozumieć intencje mówiącego i towarzyszące ćwiczeniu polecenia
- zrelacjonować treść usłyszanego nagrania

Wymagania wykraczające (na ocenę celującą)

Uczeń spełnia wszystkie wymagania dopełniające, a ponadto potrafi:

- bez trudu wydobyć wszystkie informacje i przekształcić je w całkowicie poprawną pod względem językowym wypowiedź pisemną
- dokładnie zrelacjonować treść usłyszanego nagrania czy rozmowy

Poziom oczekiwanych osiągnięć w zakresie znajomości struktur gramatycznych i leksyki (*grammar and lexis*)

Wymagania konieczne (na ocenę dopuszczającą)

Uczeń potrafi:

- poprawnie posługiwać się niewielką ilością prostych struktur gramatycznych (często jednak popełniając błędy zakłócające komunikację)
- stosować bardzo ograniczony zakres słownictwa - minimum komunikacji
- w testach obiektywnych uczeń uzyskuje 40 – 54 % punktów możliwych do uzyskania

Wymagania podstawowe (na ocenę dostateczną)

Uczeń potrafi:

- prawidłowo stosować proste struktury gramatyczne objęte programem nauczania, popełniając jednak czasami błędy
- poprawnie używać ograniczonego zakresu słownictwa
- w testach obiektywnych uczeń uzyskuje 55 – 69 % punktów możliwych do uzyskania

Wymagania rozszerzające (na ocenę dobrą)

Uczeń potrafi:

- operować prostymi strukturami gramatycznymi i z powodzeniem stosować część struktur złożonych
- posługiwać się stosunkowo rozbudowaną leksyką, dostosowaną do kontekstu sytuacyjnego wypowiedzi
- w testach obiektywnych uzyskuje 70 – 84 % punktów możliwych do uzyskania

Wymagania dopełniające (na ocenę bardzo dobrą)

Uczeń potrafi:

- potrafi poprawnie operować prostymi strukturami zdaniowymi, z powodzeniem stosuje też znaczną ilość struktur złożonych
- operować szerokim zakresem słownictwa adekwatnego do rodzaju realizowanego przez niego zadania językowego
- w testach obiektywnych uzyskuje 85 – 95 % punktów możliwych do uzyskania

Wymagania wykraczające (na ocenę celującą)

Uczeń spełnia wszystkie wymagania dopełniające, a ponadto potrafi:

- budować zdania o stosunkowo złożonej strukturze
- rozróżniać odmienne konteksty zastosowania leksyki
- w testach obiektywnych uzyskuje 96 – 100 % punktów możliwych do uzyskania

C. OCENIANIE GLOBALNE

W metodyce nauczania języków obcych bardzo wyraźnie zaznacza się tendencja, by główny nacisk w procesie nauczania kłaść na rozwijanie kompetencji komunikacyjnych uczniów. Praktyka nauczania pokazuje, że bardzo często dobre czy nawet bardzo dobre opanowanie poszczególnych elementów języka nie koresponduje ze sprawnością komunikacyjną uczącego się. Potrzebne okazuje się więc trenowanie umiejętności łączenia poszczególnych sprawności, a w konsekwencji oczywiście także skorelowana kontrola i monitorowanie rozwoju tych sprawności. Oznacza to celowość stosowania w praktyce szkolnej tzw. testowania globalnego, przy pomocy którego mierzyć można zintegrowane umiejętności językowe. Testowanie komunikacji językowej powinno być więc ukierunkowane na zintegrowane umiejętności językowe, czyli na zadania wymagające jednoczesnego łączenia ze sobą elementów różnych podsystemów językowych, a także umiejętności posługiwania się kilkoma sprawnościami.

D. SAMOOCENA UCZNIŃ

W procesie uczenia się ocenianie pełni niezwykle ważną rolę. Nauczyciel, pełniąc rolę organizatora i animatora procesu dydaktycznego, postrzegany jest jako osoba odpowiedzialna za właściwe ocenianie osiągnięć uczniów, motywowanie ich do nauki i wspomaganie w pokonywaniu trudności. Niezależnie jednak od roli nauczyciela w procesie nauczania, bardzo ważna jest także samoocena ucznia, jego zdolność świadomego uczestniczenia we własnym kształceniu i, co może być najistotniejsze, jego świadomość własnych osiągnięć i przyrostu wiedzy.

Różne formy ewaluacji zajęć lekcyjnych (np. ankieta, dyskusja) proponowane przez nauczyciela pomagają uczniom w uświadomieniu sobie celowości działań, w których uczestniczą. Oceniając komponenty lekcji uczniowie uczą się określać swoje potrzeby, możliwości i braki.

Nauczyciel może ułatwić swoim uczniom wybór skutecznych strategii uczenia się, jeśli co pewien okres czasu poprosi uczniów o odpowiedź na pytania typu:

- czego nauczyłeś/nauczyłaś się na dzisiejszej lekcji?
- które ćwiczenia podobały ci się?
- które zadania sprawiły ci trudność?
- nad jakimi zagadnieniami, twoim zdaniem, powinieneś/powinnaś więcej pracować?
- w jaki sposób będziesz starał / starała się opanować poznany materiał językowy?

Pożądaną formą wdrażania uczniów do doskonalenia umiejętności dokonywania samooceny jest także zwrócenie się do nich z prośbą o zaproponowanie oceny własnej pracy; po pokonaniu pewnej bariery psychologicznej uczniowie w większości przypadków potrafią bardzo trafnie ocenić zarówno swoje prezentacje językowe, jak i wypowiedzi koleżanek i kolegów z grupy. Wprowadzenie elementu samooceny do procesu dydaktycznego wyrabia w uczniach pewną niezależność, obiektywizm sądów, pewność siebie, poczucie własnej wartości oraz poczucie celowości dążenia do osiągania lepszych rezultatów w nauce języka obcego.

Ponadto ważnym elementem na tym etapie kształcenia jest rozwijanie w uczniach **poczucia samodzielności i odpowiedzialności za własny proces uczenia się**. Mogą w tym pomóc bardzo przydatne portfolio językowe, służące do opisu indywidualnych doświadczeń i osiągnięć językowych oraz do doskonalenia samooceny swoich umiejętności językowych.

Podręcznik *To The Top*, który omawiamy w podrozdziale IVC, jest wyposażony w dodatkowy komponent, którym jest portfolio językowe, sprzężone z konkretnym poziomem podręcznika i materiałem w nim przerabianym. Jednak polecamy szczególnie Europejskie portfolio językowe opracowane przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w oparciu o Europejski system opisu kształcenia językowego przygotowany przez Radę Europy. **Europejskie portfolio językowe** dla uczniów w wieku 10-15 lat składa się z biografii językowej, dossier i paszportu językowego i może stanowić ważną pomoc w rozwijaniu motywacji i odpowiedzialności ucznia za własny proces uczenia się. Poza tym ułatwia sprecyzowanie poziomu umiejętności językowych wg skali przyjętej przez Radę Europy. Uczeń rozpoczynający naukę języka obcego na I etapie kształcenia i kontynuujący ją na II i III etapie, powinien osiągnąć na koniec etapu III poziom biegłości językowej B1.

VI. MATERIAŁY UZUPEŁNIAJĄCE

A. PRZYKŁADOWE SCENARIUSZE LEKCJI

Przedstawiamy dwa scenariusze lekcji w oparciu o rekomendowany przez nas podręcznik w rozdziale IVC. W obydwu scenariuszach lekcje opisane w książce dla nauczyciela są tylko punktem wyjścia do stworzenia własnych zadań i ćwiczeń, rozwijających różne sprawności językowe oraz doskonalących użycie właściwego słownictwa i struktur gramatycznych. Poza tym po dokonaniu nieznacznych modyfikacji, opisane zajęcia można przeprowadzić na bazie różnych podręczników lub tekstów, co zaznaczamy w uwagach do scenariuszy.

Scenariusz nr 1

Temat: What is the room like? – speaking & writing practice

Poziom: Podstawowy (*Elementary A1* - klasa I)

Czas: 45 minut

Materiały: Podręcznik *To The Top 2*, unit 1c, strony 14-15 jako materiał wyjściowy realizowany na poprzedniej lekcji, zdjęcia wykonane przez uczniów, przedstawiające ich własne pokoje lub zdjęcia różnych pomieszczeń mieszkalnych z kolorowych czasopism przyniesione przez uczniów, słowniki dwujęzyczne

Uwaga: lekcje można przeprowadzić w oparciu o podobny materiał wyjściowy z innego podręcznika lub bez odwoływania się do konkretnych, wcześniej przerabianych tekstów (konieczność modyfikacji rozgrzewki)

Cele:

- Doskonalenie sprawności mówienia (udzielanie odpowiedzi, zadawanie pytań)
- Doskonalenie zastosowania słownictwa opisującego pokój (wyposażenie i wygląd)
- Doskonalenie umiejętności tworzenia krótkiej wypowiedzi ustnej i pisemnej na temat pomieszczeń mieszkalnych, w tym własnego pokoju

Przebieg lekcji:

- a) Rozgrzewka (wprowadzenie w tematykę i wyjaśnienie celów lekcji): 5 min
- nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę zajęć poprzez odwołanie się do poprzedniej lekcji i zadanie kilku pytań na forum klasy dotyczących pokoi należących do Chloe i Kenny np.: *What's the thing number one in Keeny's room?*, *What does he do on his computer?*, *Who does Chloe share her room with?*, *What kind of posters has she got on the walls & why?*

- nauczyciel krótko wyjaśnia cele lekcji
- b) Ćwiczenia w mówieniu polegające na znajdowaniu podobieństw i różnic pomiędzy pokojami na zdjęciach – praca w parach (każdy uczeń ma jedno swoje zdjęcie, którego nie pokazuje partnerowi) : całość 15 minut
- nauczyciel wyjaśnia zadanie i prosi uczniów o podanie przykładowych pytań, które mogą zadawać, aby dowiedzieć się o pokój partnera (*Have you got a bookcase in your room?, Is there a carpet in your room?, Is your room tidy or messy?*), jednocześnie sugeruje używanie słownictwa, które pojawiło się na poprzedniej lekcji, przykładowe pytania można zapisać na tablicy 5 min
 - uczniowie pracują w parach, zadając sobie pytania i udzielając odpowiedzi, nauczyciel monitoruje ich pracę zwracając uwagę na nowe słownictwo lub ewentualne problemy ze sformułowaniem zdań 5 min
 - na zakończenie nauczyciel pyta kilku ochotników lub wybranych przez siebie uczniów o znalezione różnice i podobieństwa między pokojami (*What is different, what is the same in your rooms?*), omawia krótko ewentualne problemy, które zauważył w trakcie monitorowania pracy uczniów (powtarzające się błędy, nieznane słówka) 5 min
- c) Ćwiczenia w mówieniu i pisaniu polegające na opisywaniu wybranego pokoju – praca w grupach: całość 20 minut
- nauczyciel dzieli uczniów na trzy lub czteroosobowe grupy, daje im zestaw kilku zdjęć, ale nie tych, które wcześniej omawiali; wyjaśnia zadanie, które będzie polegało na wybraniu jednego z nich i opisanu go w kilku zdaniach, w sposób podobny do tego w podręczniku na stronach 14 i 15, uczniowie mogą wyobrazić sobie lub zgadnąć do kogo ten pokój należy 2 min
 - uczniowie pracują w grupach, nauczyciel monitoruje ich pracę, pomaga gdy pojawiają się problemy z nowym słownictwem lub sformułowaniem zdań, udostępnia i sugeruje skorzystanie ze słownika dwujęzycznego 10 min
 - uczniowie przedstawiają wyniki swojej pracy na forum całej grupy / klasy – czytają krótki opis zdjęcia pokoju, pokazując je jednocześnie wszystkim pozostałym uczniom 5 min
 - nauczyciel komentuje prace, dokonuje oceny poszczególnych opisów - słownej lub także za pomocą ocen szkolnych, poprawia ewentualne podstawowe lub powtarzające się błędy 3 min
- d) Podsumowanie lekcji i zadanie pracy domowej: 5 min
- nauczyciel pyta uczniów, czego nauczyli się na tej lekcji (słówka, zwroty, tworzenie pytań, zdań), prosi o krótką ocenę, czy lekcja im się podobała, czy nie i dlaczego
 - jako pracę domową zadaje krótki opis własnego pokoju, dla chętnych i ambitniejszych proponuje opis pokoju swoich marzeń

Potencjalne problemy:

- a) opis pokoju (praca w grupach) może zabrać uczniom więcej czasu, wtedy nauczyciel może zebrać prace poszczególnych grup i wrócić do nich na następnej lekcji, koniecznie jednak powinien je skomentować i ocenić
- b) jeżeli uczniowie świetnie radzą sobie z zadaniami i widać, że zostanie trochę czasu na lekcji można jako ostatnie zadanie poprosić ich, w parach lub grupach, o wymyślenie napisu, który mogą umieścić na drzwiach swojego pokoju, podobnego do tego w podręczniku: ” *Keep out! This is my bedroom* ”

Scenariusz nr 2

Temat: The USA – geography features

Poziom: Niższy średniozaawansowany (*Pre-intermediate A2* – klasa II)

Czas: 45 minut

Materiały: Podręcznik *To The Top 3, Culture page 1*, strona 31 , atlasy geograficzne (jeden na dwie osoby) oraz duża mapa Stanów Zjednoczonych, kartki tematyczne przygotowane przez nauczyciela

Uwaga: Pierwszą część lekcji można zrealizować w oparciu o inny tekst dotyczący geografii USA, ale na tym samym poziomie językowym

Cele :

- doskonalenie sprawności czytania tekstu o charakterze realioznawczym (wyszukiwanie informacji ogólnych i szczegółowych)
- utrwalenie i rozszerzenie wiedzy geograficznej na temat Stanów Zjednoczonych
- doskonalenie sprawności mówienia (formułowanie krótkich wypowiedzi przekazujących informacje geograficzne)
- doskonalenie kompetencji kluczowych, takich jak; efektywne współdziałanie w zespole, wykorzystywanie informacji zawartych w atlasach geograficznych i mapach, wykorzystywanie wiedzy geograficznej i przekazywanie jej w języku angielskim

Przebieg lekcji:

a) Rozgrzewka (wprowadzenie w tematykę zajęć) : 5 min

- nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę i cele lekcji zadając kilka podstawowych pytań dotyczących geografii Stanów Zjednoczonych np.: *What big cities in the USA do you know?, What are the neighbouring countries of the USA? Where is Florida, can you show it on the map?*

b) Ćwiczenia doskonalące rozumienie tekstu realioznawczego (s.31) : całość 15 min

- uczniowie czytają tekst po cichu i wykonują ćwiczenie A – dopasowują zdania końcowe do poszczególnych paragrafów, następnie słuchają testu i sprawdzają swoje odpowiedzi ,nauczyciel koryguje ewentualne pomyłki uczniów lub służy dodatkowymi wyjaśnieniami 7 min
- uczniowie wykonują ćwiczenie B, czytając tekst powtórnie decydują, czy zdania w ćwiczeniu są prawdziwe, czy fałszywe lub czy dana informacja jest zawarta w tekście, zadanie zostaje sprawdzone na forum klasy 5 min
- podsumowując pracę z tekstem nauczyciel zwraca uwagę na niektóre ważne słowa, zwroty, uczniowie zapisują je w zeszytach np.: *sculpture, coast, nickname* 3 min

c) Wyszukiwanie konkretnych informacji geograficznych zawartych w atlasach (praca w grupach): całość 12 min

- nauczyciel dzieli klasę na grupy 3-4 osobowe, każda grupa otrzymuje kartkę z kilkoma szczegółowymi punktami – są to informacje do wyszukania na konkretny temat np.: temat *California*, punkty: 1) *Name & show on the map three big cities (apart from Los Angeles & San Francisco)*, 2) *Name & show two National Parks in California*, 3) *Where is the depression & what is it called ?* 4) *What can you say about geographical position & features of this state?(mountains, sea, climate etc.)*; nauczyciel wyjaśnia zadanie i jego cel, jakim jest prezentacja zdobytych informacji na forum klasy 2 min

Uwaga: nauczyciel przygotowuje kartki dla uczniów biorąc pod uwagę liczebność klasy (ilość tematów) i możliwości intelektualne swoich uczniów; dobrze byłoby, gdyby tematy na kartach rozszerzały informacje zawarte w tekście wyjściowym np. *Great Lake District, Alaska, Different states* i aby punktów nie było więcej niż 4, tak, aby uczniowie mieli dość czasu na wyszukanie informacji i przygotowanie się do odpowiedzi; treść punktów pozostawiamy inwencji nauczyciela, który w razie wątpliwości, co do stopnia trudności proponowanych zagadnień, może skonsultować się z nauczycielem geografii

- uczniowie pracują w grupach, nauczyciel monitoruje ich pracę, w razie potrzeby udziela pomocy lub naprowadza 10 min

c) Prezentacja informacji geograficznych na forum klasy: całość 10 min

- poszczególne grupy wybierają osobę / osoby, które prezentują wyniki swojej pracy i udzielają krótkiej wypowiedzi popartej pokazem na mapie
- nauczyciel koryguje ewentualne błędy i krótko ocenia prezentacje (może także wystawić oceny szkolne)

d) Podsumowanie i ewaluacja lekcji 3 min

- nauczyciel zachęca uczniów, aby krótko powiedzieli, czego interesującego dowiedzieli się na lekcji, jakie informacje były dla nich całkowicie nowe lub zaskakujące oraz czy ta forma lekcji podoba im się, czy nie i dlaczego

Potencjalne problemy:

- a) gdy widzimy, że praca w grupach może zająć więcej czasu – wtedy możemy ograniczyć wyszukiwanie informacji do trzech punktów, zredukując to także czas prezentacji
- b) przygotowanie kartek jest pracochłonne dla nauczyciela i wymaga przemyślenia potencjalnych trudności, jakie uczniowie mogą napotkać – ale satysfakcja płynąca z zaangażowania i zainteresowania uczniów może to zrekompensować; poza tym przygotowane kartki można modyfikować i wykorzystywać do ćwiczeń w innych klasach lub jako bazę do quizów realioznawczych

VII. BIBLIOGRAFIA

1. Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
2. Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa 2001.
3. Komorowska H., Obidniak D., *Stopień po stopniu. Rozwój zawodowy nauczyciela języków obcych*, Warszawa 2002.
4. Komorowska H., *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola-Ocena-Testowanie*. Warszawa 2005.
5. Chodnicki J., Grondas M., Kołodziejczyk A., Królikowski J., *Program NOWA SZKOŁA. Ocenianie*, CODN, Warszawa 1999.
6. Giermakowski M., *Konstruowanie programu autorskiego*, „Nowe w Szkole” 1/97-98.
7. Ellis M., Nierobska M., Rak A., *Program nauczania języka angielskiego. Kurs kontynuacyjny dla klas 1-3 gimnazjum, III etap edukacyjny*, Oxford 1999.
8. *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, CODN, Warszawa 2003.
9. Taraszkiewicz M., Rose C., *Atlas efektywnego uczenia (się)*, Transfer Learning, CODN, Warszawa 2006.
10. *Europejskie portfolio językowe dla uczniów od 10 do 15 lat*, CODN, Warszawa 2004.
11. Gajda J., Pezacka J., *Program nauczania języka angielskiego dla klas IV-VI szkoły podstawowej*, MM Publications 2006.
12. Gajda J., Pezacka J., *Program nauczania języka angielskiego dla klas I-III szkoły podstawowej*, MM Publications 2005.